

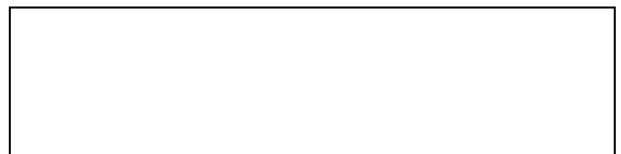
Név:	
Osztály/Évfolyam:	



Egységesített, kompetenciaközpontú írásbeli
érettségi vizsga/érettségi és diplomavizsga

2020. május 12.

Magyar



Útmutató a feladatok megoldásához

Tisztelt Vizsgázó!

Az írásbeli vizsgán három témacsomagot talál két-két feladattal. Válasszon ki egyet a három csomagból, és dolgozza ki a témához kapcsolódó két feladatot.

Témacsomagok	Feladatok
1. Irodalom – művészet – kultúra	Janikovszky Éva: A bőség kosara értelmezés (450–550 szó) 1 melléklet (novella)
	Tóth Krisztina és az írói munka összefoglalás (270–330 szó) 1 melléklet (interjú)
2. Turizmus	Síoktatás gyerekeknek kommentár (405–495 szó) 1 melléklet (cikk)
	Utazási típusok összefoglalás (315–385 szó) 1 melléklet (cikk)
3. Generációk	Több generáció egy munkahelyen értekező fogalmazás (405–495 szó) 1 melléklet (interjú)
	Nagyszülőkkel egy fedél alatt? olvasói levél (315–385 szó) 1 melléklet (cikk)

A két feladat megoldásához összesen 300 perc áll rendelkezésére.

A két feladatot egymástól függetlenül lehet elvégezni.

Olyan kék vagy fekete tollat használjon, amit nem lehet kiradírozni!

Csak az önnek kiosztott lapokat használja! Az értékelésbe minden beleszámít, amit a lapra írt és nem húzott át. Ha valamit csak jegyzetel, húzza át!

Írja rá a nevét mindegyik lapra! Számozza meg a lapokat folytatólágosan! Írja fel a választott téma számát! Írja fel az adott feladat címét!

Ha számítógépen dolgozik, a szöveg írása előtt készítsen egy fejléctet, melyben az ön neve és az oldalszám szerepel.

Segédeszközként használhat nyomtatott, illetve amennyiben számítógépen dolgozik, elektronikus szótárt. Semmilyen (nyomtatott, illetve interneten található) enciklopédia vagy elektronikus információforrás használata nem megengedett.

A feladatokat tartalmazó füzetet és az ön által használt összes lapot le kell adnia.

Munkáját a következő kritériumok alapján fogják értékelni:

- tartalom
- szövegszerkezet
- stílus és kifejezésmód
- normatív nyelvhelyesség

Sok sikert!

1. téma: Irodalom – művészet – kultúra

1. feladat

Janikovszky Éva: *A bőség kosara*

Írjon egy értelmezést!

Olvassa el Janikovszky Éva 2001-ben megjelent *A bőség kosara* című novelláját (1. melléklet)!

Írja meg **értelmezését** a következő feladatok figyelembevételével:

- **Adja vissza** a novella tartalmát!
- **Elemesse** a novella felépítését és nyelvezetét!
- **Értékelje** a mű üzenetét és aktualitását a mai olvasó szemszögéből!

Írjon 450–550 szó terjedelemben! Jelölje egyértelműen a bekezdéseket!

1. feladat / 1. melléklet

Janikovszky Éva: *A bőség kosara* (2001)

Életem nagyobbik felét hiánygazdaságban éltem le. Ez annyit jelent, hogy fiatal koromban, felnőtt koromban szegényes volt az áru kínálat, nem volt választék, sőt időnként ezt-azt nem is lehetett kapni.

De azért volt cipő a Cipőboltban, ruha a Ruhaboltban, édesség az Édességboltban, illatszer az Illatszerboltban és dohányáru a Dohányboltban. Ezeket a beszélő cégneveket jól kitalálták, végül is szóból ért a magyar ember. Ha itálra vágjuk, betér az Italboltba, ha pedig megéhezük (no, ez kicsit nehezebb), egy Vendéglátóipari Üzemegységbe.

Nem volt akkoriban se shop, se center, se butik, ellenben volt Állami Áruház, nevével is jelezve, hogy ott bizony az állam a tulaj, az ő ízlése az irányadó, az ő kínálata kapható. Slussz. Az viszont elérhető áron.

Volt mindig férfilábbéli, télen fekete és barna, bumfordi¹ fazon, leginkább gumitalppal. Volt női cipő, ugyancsak fekete és barna, többnyire fűzős, trottór² sarokkal. Nyáron persze szandál is akadt, nőknek fehér és drapp, férfiaknak barna színben. Ennyi.

A női ruhák télen vastag anyagból készültek, nyáron meg vékonyból. Általában fád³ színekben csüngtek a fogasokon, három-négyféle fazon, és mindenütt ugyanaz. A mintás nyári kelmék rikítóak voltak. Szerencsére az állam szerette a sötét kasa szoknyát és a kockás flanelblúzt, meg a sima fehéret is, így aztán elvoltak a lányok, asszonyok.

Szegény férfiak, elég mostohán, rossz szabású, sötétszürke vagy sötétkék öltönyökbe kényszerültek, sehol egy világos szín, ki tudja, miért?

A tetszeni vágyó fehérnép⁴ kétféle hajsamponból, két-három arckrém-ből, púderből, rúzból, körömlakkból válogathatott.

Ha jól emlékszem, akkoriban nem okozott különösebb gondot a karácsonyi vásárlás. Amilyet bármiből szerettünk volna, olyan úgyse volt, de ha inget szántunk a párunknak, harisnyát az anyukánknak, szivart az apánknak, játékot a gyerekeknek, nem kellett sokat lacafacázni⁵, megvehettük az első boltban, hiszen a többiben úgyis ugyanolyan volt és ugyanannyit kóstált.

Ma meg? Tessék csak a plazákra, a szupermarketekre gondolni. Az árubőségben tobzódó shopping centerekben szinte elvész az ember. Itt bemutatóval várják, ott kóstolóval kínálják, amott akciós árak, nagy engedmények, csak ma! Reklámok a hangszóróból, kétfelől is bekerít a zene, tolong a nép, mondják, sok a zsebtolvaj, szédülünk a forgatagban, szorítjuk a táskánkat, úristen, merre van egy kijárat?

Most aztán nincs hiány semmiben. Ez volna a bőség kosara?

Hazafelé menet, a villamosmegállóban régi kolléganőmmel futunk össze. Tíz éve nem találkoztunk, szerencsére egyfelé visz az utunk, felszállunk a villamosra, s úgy belemelgedünk a beszélgetésbe, hogy elfelejtünk leszállni. A végállomáson nagyot nevetünk. Látod, mondja Erzs, ez hiányzik, a jó beszélgetés meg a nevetés. A gyerekek minden vasárnap hívnak ugyan Torontóból, igazán rendesek, de amúgy alig nyitja rám valaki az ajtót.

Hát igen. Pedig, mint mondja, anyagiakban nem szűkölködik, a gyerekek küldik a nyugdíj-kiegészítést havonta.

De jó, hogy nekem itthon él a családom! Sietek haza, fel is hívom Dórikámat, nagyobbik unokámat, most alighanem egyedül van otthon. – De jó, hogy hívtál! – örvendezik Dóri. – Tudod, mi történt? – És elmeséli.

Hívom a barátnőmet is: elutaztak-e már a vendégek, túlélte-e a strapát? Aztán hívom öreg barátomat: fáj-e még a válla?

Eszembe jut, hogy a kedves, segítőkész fiú az első emeleten most egyedül van. Édesszájú, viszek neki egy kis csokoládét. – Nahát! – csodálkozik. – Ezt mire föl kapom? – Csak úgy, mondom. És egymásra mosolygunk: rég nem láttam mosolyogni. 45

Hívom régi barátomat, úgy hallottam, most jött ki a kórházból. De kedves, hogy eszed-be jutottam, mondja, két napja nem csöngött a telefon. Csak egy utazási iroda ajánlott szilveszteri utat. Te meg így csúcsidőben... Hát valamire csak el kell költenem az utólagos nyugdíj-kiegészítést, másra úgysem futja, mentegetődzöm, és meghallgatom a műtétet meg a gyógyulási kilátásokat. 50

Becsöngetek a szomszédba is, mi újat tanult a kilenc hónapos Zsófi? Tud tapsolni!

Felhívom a szomszédaimat Tahiban⁶, kellemes ünnepeket kívánok. Köszönik, viszont kívánják, együtt várjuk a tavaszt.

Bizony, itt a karácsony. Ha gazdag ajándékokra nem is telik, de csöngjenek a telefonok, nyíljanak az ajtók! Kis törődés, figyelem, mosoly. Manapság ez a hiánycikk. 55

Forrás: Janikovszky Éva: De szép ez az élet! 2. kiadás. Budapest: Móra, 2001, 63–66. old.

Szómagyarázat:

¹ bumfordi: esetlen

² trottőr (cipő): praktikus, kényelmes, sportos

³ fád: unalmas, egykedvű, megfáradt

⁴ fehérnép: nők

⁵ lacafacázik: tétovázik, keresgél

⁶ Tahi: Tahitótfalu, a Dunakanyarban fekvő üdülőfaló

INFORMÁCIÓK:

Janikovszky Éva (Szeged, 1926–Budapest, 2003): a magyar gyermek- és ifjúsági irodalom számos díjjal kitüntetett képviselője; humoráról és mélységes emberségéről híres.

1. téma: Irodalom – művészet – kultúra

2. feladat

Tóth Krisztina és az írói munka

Írjon egy összefoglalást!

Szituáció: Ön egy referátumra készülve összefoglalja az alábbi interjút, amelynek tartalmát fel akarja használni a prezentációjában.

Olvassa el a *Hetek Közéleti Hetilap* weboldalán 2015. április 10-én megjelent *A jó szöveg sokáig dolgozik az olvasóban* című interjút, amely Tóth Krisztinával készült (1. melléklet)!

Írja meg **összefoglalását** a következő feladatok figyelembevételével:

- **Adja vissza**, hogy az interjúalany szerint milyen legyen a jó irodalom!
- **Tárja fel**, hogyan dolgozik az interjúalany!

Írjon 270–330 szó terjedelemben! Jelölje egyértelműen a bekezdéseket!

2. feladat / 1. melléklet

A jó szöveg sokáig dolgozik az olvasóban

Tóth Krisztinának a rendszerváltás óta jelennek meg könyvei, verseket ír, és műfordításokat készít. Pár éve a próza felé fordult, legutóbb Pillanatragasztó című novelláskötete jelent meg. Jegyzett már társszerzőként irodalomtankönyvet, Évek vándora című gyermekdarabját pedig február óta játsszák a Pécsi Színházban. Már az interjút megelőző egyeztetéseknél is feltűnt természetessége, ahogy kedvesen leszögezte: nem rajong azért, ha őt fotózzák. Személyes találkozásunkkor rövid időn belül rátér ennek indoklására.

Interjú: Fabini Piroska

Tóth Krisztina: Sok író nem szereti, ha fényképezik, a kiadók viszont ragaszkodnak hozzá, hiszen az emberek kíváncsiak. Pedig a külső megjelenés által kiváltott érzések olyan esetlegesek. Az író abban tükröződik leginkább, amit ír. A valóban hiteles emberek többnyire belesimulnak a környezetükbe, nem a külsőségekkel vonják magukra a figyelmet, nem ordít róluk, hogy kicsodák. Mindeközben nyilván mindnyájunknak számítanak a különböző társadalmi kódok, megnézzük, hogy ki milyen autóból száll ki, mit közvetít a másik felé az öltözékével, azzal, hogy hol és milyen körülmények között lakik. Ezeknek a külső jelzéseknek az alapján próbálják az embert letapogatni, bemérni, ki a másik ember. Pedig ezek nem olyan fontos dolgok, és nem árulnak el semmit vagy csak keveset. [...]

A külső megítéléshez hasonlóan az nem ugyanannyira esetleges, hogy az írásai mit váltanak ki az emberekből?

– Nyilván abban benne vannak az olvasó előzetes tapasztalatai, félelmei is. Sokszor hallom, hogy valaki azt mondja: „Ilyet

nem akarok olvasni!” De nem hiszek a problémátlan vagy könnyen befogadható irodalomban, én legalábbis nem ilyen műveket akarok írni. Én a nyugtalanító irodalmi műveket szeretem, bár ezek természetesen az olvasótól is nagyobb erőfeszítéseket kívánnak. Hosszú távon viszont, ha olvasóként hajlandó befektetni, mégiscsak közelebb jut a saját problémáihoz, nehézségeihez, mintha egy kész megoldásokat kínáló művet olvasna végig könnyedén.

József Attilának, Kosztolányinak a nagy versei rendszerint a lét mélyebb kérdéseit boncolgatják, ma inkább akkor figyelünk fel egy versre, ha valami poén van benne. [...]

– Az utóbbi években nagyon elterjedtek a vidám költői estek. [...] Ami a közönségre látványosan hat – mondjuk egy felolvasáson –, más fajsúlyú szöveg, mint az, amit esetleg inkább magányos olvasásnál tudunk befogadni. Az igazán jó, irodalmi értékű szöveg rétegei sokszor csak sokadik olvasásra, apránként bomlanak ki. Az ilyen szöveg hosszú távon dolgozik bennünk, és nem hagy bennünket nyugodni. Meg kell érte dolgozni írónak és olvasónak is. Ezért én egy kicsit óvnám az

olvasókat attól, hogy csak azt tekintsek jó versnek, ami azonnali örömet okoz. Képes vagyok rögtönözni, és évente egyszer-kétszer szívesen elmegyek ilyen estekre hülyéskedni, például Kapolcsra a Versudvarba, ahol zenészek közreműködésével rögtönzünk. De az nem jó, ha minden héten van egy ilyen vicces műsor, mert a közönség tényleg azt fogja hinni, hogy az a szakma csúcsa, hogy valaki kiáll a színpadra, és hányja a rímeket¹ megadott formában. [...] Szerintem kár erre rászoktatni az irodalmi publikumot. Manapság egy szerzőnek annyiféle marketingfeladatnak kell megfelelnie az írás mellett, hogy ezek nemcsak a lelki energiáit kötik le, hanem fizikailag megakadályozzák abban, hogy otthon üljön a fenekén csukott ajtók mögött és írjon. Régebben nem volt szükség ekkora show-ra ahhoz, hogy az olvasók észrevegyék, vannak kortárs írók, akik értékes könyveket hoznak létre – már amikor hagyják őket dolgozni.

Mikor és hol dolgozik egy író, aki feleség és anyuka is?

– Van olyan hét, amikor egyáltalán nem jutok el az írásig. Fejben próbálok ilyenkor haladni, jegy-

zetelgetek, hátha később arról eszembe jut a tervezett szöveg. Cipelem magammal a laptopom, hátha egy kicsit le tudok ülni dolgozni. Nemrégiben előfordult, hogy elővettem a noteszom, és egy tavalyi feljegyzést találtam: „szatyros nő”. Ott volt mellette három felkiáltójel, de teljesen elfelejtettem, hogy mit akartam, mi lehetett az a „szatyros nő”. Így abból írtam novellát, hogy nem tudom, kire vonatkozott a feljegyzés. Aznap bedobták a postaládámba a kerületi újságot. Nézegettem a lapot, különösen a hirdetéseket, mert rengeteget elárulnak a világról, és egy gombfocigyűjtő férfi apróhirdetését egybeszerkesztettem a titokzatos szatyros nővel. Ebből kerekedett a novella.

Honnan szokott még inspirációkat szerezni?

– Minden felhasználható, ami körülöttem történik. A múlt héten például jöttem a Stadionoktól², és hirtelen megpillantottam a rendszerint ott üldögélő, ismerős arcú koldusasszonyt, aki rohant fel a betonlépcsőn, és ki-

abált: „Elvitte a pénzem, elvitte a pénzem!” – aztán észrevettem a menekülő, edzőcipős srácot. Rögtön azt éreztem, hogy ez a néhány perces felfordulás valahogy többről szól [...].

Az írásai milyen mértékben fakadnak saját élményeiből?

– A *Vonalkód* című könyvem megjelenése után – ahol minden fejezetnek egyes szám első személy az elbeszélője – megtapasztaltam, hogy azonosítottak minden egyes megszólalóval, még akkor is, ha tizenöt, egymástól különböző narrátor szerepel a könyvben. Vicces, nem? Mindegyik én vagyok, hiszen a szövegekben az Én beszél – és ugyan ki más is lehetne az, ha nem a szerző?! Pedig az írónak az a foglalkozása, hogy kitaláljon történeteket, és azokat minél hitelesebben írja meg. Nyilván elemeiben ismerem ezeket a sztorikat, azért tudom összerakni őket: láttam már hokedlit, voltam már szobakonyhás lakásban, és beszéltem már olyasvalakivel, aki az ott élő szereplőhöz mintául szolgált. De attól még mindennek

semmi köze az én életemhez, ez fikció. Ha nem életrajzi, hanem elvontabb szinten nézzük a dolgot, akkor természetesen minden történetemben én magam tükröződöm: ezeket a sztorikat azért írom, mert én ebben az adott pillanatban azt gondolom, hogy ezeken keresztül tudom a lehető legtöbbet elmondani a világról. Ha úgy érezzük, hogy mindezek megtörténhettek, akkor sikerült hitelesen írnom. [...] Egy írónak minden lehet alapanyag, erről meséltem az előbb. Minden hétköznapi mikrotörténet magában hordozza a nagy történet lehetőségét, csak jól kell megragadni. [...] A tehetség munka nélkül ugyanis nem sokat ér. [...] [Mi írók] ugyanúgy ellátjuk a hétköznapi feladatainkat, csak mi nem jövünk el ötkor a munkahelyünkről, hanem éjszaka, amikor elaludt a gyerek, akkor visszaülünk a számítógép elé, és dolgozunk. Az ember énjének egy része pedig mindig dolgozik: figyel, fogalmaz, komponál. [...] ■

Forrás: http://www.hetek.hu/interju/201504/a_je_szoveg_sokaig_dolgozik_az_olvasoban [2019.11.27.], rövidített változat.

Szómagyarázat:

¹ hányja a rímeket: könnyen és gyorsan tud rímeket alkotni

² Stadionok: egy budapesti metrómegálló

2. téma: Turizmus

1. feladat

Síoktatás gyerekeknek

Írjon egy kommentárt!

Szituáció: Iskolájában rendszeresen foglalkoznak a sportoktatás témájával. Az iskola weboldalán az ön kommentárja fog megjelenni arról, hogyan sikerülhet a sport megszerettetése. Írjon egy kommentárt *Síoktatás gyerekeknek* címmel. Munkája alapjául a melléklet szövege szolgál.

Olvassa el a szervuszausztria.hu turizmusportálon 2016. november 11-én megjelent *Nincs ügyetlen gyerek* című szöveget (1. melléklet)!

Írja meg **kommentárját** a következő feladatok figyelembevételével:

- **Mutassa be** mariazelli síiskola különlegességeit!
- **Magyarázza meg**, min alapulhat a szöveg szerint Rudy Dellinger sikere!
- **Fejtse ki** álláspontját arról, érdemes-e már kisgyermekkorban elkezdni a sportoktatást!

Írjon 405–495 szó terjedelemben! Jelölje egyértelműen a bekezdéseket!

1. feladat/ 1. melléklet

Nincs ügyetlen gyerek

Rudy mariazei iskolájában gyerek, felnőtt megtanul síelni, snowboardozni

Kisebb csoportokban hatékonyabb és biztonságosabb az oktatás – vallja Rudy, a mariazei sí- és snowboardiskola tulajdonosa. Különösen gyerekeknél a legfontosabb az egyéni foglalkozás. Ezzel a koncepciójával egyedülálló Ausztriában: a hasonló intézményeket fenntartók szívesebben veszik a nagyobb létszámú csoportokat. Így kisebb ráfordítással – kevesebb oktatóval – alacsonyabb és ezért versenyképesebb részvételi díjjal működtethetik az iskolát.

Rudy – hivatalosan ifjabb Rudolf Dellinger – számára sokkal fontosabb, milyen színvonalon és mennyi idő alatt tanítja meg a gyerekeket a biztonságos síelésre vagy a snowboard örömeinek kockázat nélküli élvezetére. Ehhez véleménye szerint maximum hat kezdő síelőből vagy öt snowboardozni vágyóból állhat a csoport. Az elméleti bevezetőnél éppen úgy, mint aztán a tanultak gyakorlati alkalmazásánál több a lehetőség az egyéni foglalkozásra, mint ha többfelé kell figyelni.

A Dellinger nevet Mariazellben jól ismerik, [...]. Rudy nagypapája volt az első oktató, édesapja folytatta a hagyományt, a síoktatás szeretetét tőle hozza, és bizonyára a soha el nem évülő módszereket is. [...]

Nem mintha az ifjabb Rudolf kezdettől fogva tudta volna, hogy ezt a pályát választja: Bécsben folytatott műszaki tanulmányokat, úgy nézett ki, ott fog élni, ám aztán csak hazahúzta a szíve. A mariazei sportfelszerelésboltot azonban nem akarta továbbvinni – inkább vonzotta az oktatás és a kölcsönzés, amelyet még a bolt 97-es bezárása előtt két évvel megkezdett. Ma vallja, hogy jó ötlet volt, az oktatást is kiegészíti ezzel, hiszen nem mindenki érkezik a mariazei üdülésre teljes felszereléssel. Sőt van, akinek éppen itt támad kedve belekóstolni a téli sportokba. A kölcsönvehető – és így garantáltan megfelelő – sporteszközökkel ezt meg is teheti.

Egyébként műszaki tanulmányok ide vagy oda, Rudy csak-csak figyelt a téli sportokra, és amikor a snowboard Ausztriában még szinte ismeretlen volt, az ő érdeklődését már felkeltette. 1986-ban még tanterv sem volt, amikor ő már belevágott. Ma ő oktatja a leendő trénereket – az Osztrák Síszövetség keretein belül.

Mindez fontos, de ő az oktatást teszi a legelső helyre az összes tevékenysége közül (nyaranta a Fertő tó partján, Joisban működő fényképészüzletét vezeti; a fotózást persze egész évben műveli). Ezen belül is a gyerekek a legfontosabbak. Vallja, hogy nincs reménytelenül ügyetlen kezdő, csak esetleg egyikhez-másikhoz több idő és türelem szükséges.

A síoktatásban résztvevő gyerekek napi négy órát töltenek az iskolában, a snowboard elsajátítására jelentkezők három órát. Ez a kicsinyeknek nem is mindig könnyű, ilyen hosszú időt nem szoktak távol tölteni a szüleiktől – ezért is jó a maximum hatfős kis csoport. Az első órákat a gyermekbirodalomban (Kinderland) töltik, ahol először is magával az eszközzel, a síléccel ismerkednek. Végül is ennek formája, mérete szokatlan, fontos megtanulni, hogyan kell bánni vele, fordulni, haladni, vagy egyszerűen csak hozzászokni. Nincs előírás arra, hogy ezzel mennyi időt töltenek – mondja: annyit, amennyi szükséges a biztonságos mozgáshoz.

Többnyelvű oktatás

A mariazelli turizmusnak megfelelően a síiskola tanítványai is több országból jönnek. Nincs nyelvi probléma – mondja, angolul minden oktató tud, és két magyar és egy (magyarul szintén beszélő) román oktató is segíti a munkát. A nyelvi igények szerint összeállítani a csoportokat már nem nagy művészet. A biztonság nagyon fontos, amikor már terepen vannak, a gyerekek állandó kíséretet kapnak, a lesiklópályán fönn az indulásnál és lenn az érkezésnél is szakképzett oktató segíti őket. Természetesen felnőtteknek is indulnak tanfolyamok – egész nemzedékek vannak, akik Rudy iskolájában szerettek bele a téli sportokba, és az sem ritkaság, hogy felnőttként ugyanide hozzák a gyermekeiket. [...]

Forrás: <http://szervuszausztria.hu/hirek/hir/nincs-ugyetlen-gyerek> [2019.11.27.], rövidített változat.

2. téma: Turizmus

2. feladat

Utazási típusok

Írjon egy összefoglalást!

Szituáció: Ön egy referátumra készül, melynek témája az utazás. Felkészüléskor összefoglalja a melléklet szövegét.

Olvassa el Révy Orsolya a *Fehérvár Médiacentrum* weboldalán 2016. szeptember 27-én megjelent *Utazók és úti célok, avagy utazási típusok a turizmus világnapjára* című szövegét (1. melléklet)!

Írja meg **összefoglalását** a következő feladatok figyelembevételével:

- **Mutassa be** a szabadidőturizmus típusait!
- **Tárja fel**, mit emel ki az egyes típusok céljairól a szerző!

Írjon 315–385 szó terjedelemben! Jelölje egyértelműen a bekezdéseket!

2. feladat / 1. melléklet

Utazók és úti célok, avagy utazási típusok a turizmus világnapjára

Révy Orsolya

Bár a nyár elmúlt, ez nem feltétlenül jelent egyet az utazási kedv végével is. Sőt, sokan éppen ősszel és télen szeretnek elszisszolni¹ a megszokott környezetből és melegebb, vadregényesebb tájakon, látnivalókban gazdag városokban, vagy éppen gyógyfürdőkben kipihenni az év fáradalmait, felkészülni a hideg évszakokra. Az utazás formáját azonban nagyban befolyásolja annak célja, szóval nézzük, milyen típusok közül válogathatunk, egyúttal megünnepeelve a turizmus világnapját is.

A turizmusban, ha az utazás célját nézzük, két fő típus létezik: a hivatásturizmus, valamint a szabadidő-turizmus. Nem árulok el túl nagy titkot azzal, hogy a hivatásturizmus a munka világát érinti – ide tartoznak az üzleti utak, kongresszusok, kiállítások, diplomáciai és tanulmányutak –, míg a szabadidőturizmus minden mást, elsősorban a vakáció, a pihenőidő, a szünidő, a szabadság kellemes, otthontól távoli eltöltését szolgálja.

A hivatásturizmust ezzel le is rendezném, a szabadidőturizmus jóval izgalmasabb témakör, hiszen az ez iránti vágyban valamennyien osztozunk. Oké, felszállunk egy buszra, vonatra, repülőre, elutazunk valahova kikapcsolódni. Na de milyen utazási formák léteznek? Milyen típusai vannak, és milyen hozzáállás, felkészülés szükséges a különböző utazásokhoz?

Természetjárás

Háromnapos hidegélélem, bakancs, vér és verejték. Körülbelül ezek a képek jelenhetnek meg egy átlagos, nem ezt az utazási formát űző polgár lelki szemei előtt. Kicsit próbáljuk meg konkretizálni, mit is takarhat ez a forma! Ez az utazás tulajdonképpen egy meghatározott útvonal bejárását, illetőleg egy adott cél elérését jelenti sportolással egybekötve, leginkább természetes környezetben. Igen, nagyjából ez a definíciója a túrázásnak, kirándulásnak. Van belőle mindenféle, igazán színes a skála: létezik gyalogtúra, kerékpártúra, hegymászó túra, barlangtúra, lovastúra, sítúra... a többit a képzeletedre bízom. A természetjárást tartják az egyik legjobb relaxációs utazásnak, a természet tökéletes választás a civilizációs, mesterséges, hétköznapi és mindenféle stressz gyógyítására.

Üdülőturizmus

Az üdülőturizmus az egy helyben pihenni vágyóknak a kedvelt utazási típusa, akik a mindennapokban annyit sűrögnek-forognak, hogy végül nincsen más vágyuk, minthogy ne otthon kelljen lefeküdniük aludni. Ebben az esetben az utazó egy helyben, de legalábbis egy régióban tartózkodik, és kevés helyváltoztatás árán élvezi a semmittevést, a gondtalan, sokszor tervezetlen szabadidőt. Erre példa a termálturizmus, vagy ha csak szimplán leruccansz egy hétvégére a horvát, bolgár, olasz vagy ki tudja, melyik tengerpartra, és itt egész nap süttetheted a hasad a napozóágyon, este pedig bulizol egyet a közeli bisztróban, vagy megvacsorázol az egyik helyi étteremben. Szintén idetartoznak az „egy hét, félpanzió, Tunézia” típusú nyaralásgyárak is.

Kulturális turizmus

Amennyiben az utazó célja egy új, sajátos kultúra megismerése vagy egy konkrét kulturális eseményen való részvétel egy távoli helyen, akkor bizony ő egy kultúrturista. Ha például egy világvárosba utazol,

és kíváncsi vagy az ottani látnivalókra, mondjuk a párizsi Eiffel-toronyra, a római Pantheonra, hogy az egyiptomi piramisokról ne is beszéljünk, akkor te kulturális céllal utazol és a kulturális turizmust erősíted. Ennek nagyobb testvére a körutazás, ami akár több állam, akár egy vagy több kontinens felfedezését is lefedheti.

Egészségturizmus

Ennek az utazási formának elsősorban nem a kikapcsolódás a célja. Lényege, hogy az utazó egy konkrét műtét vagy orvosi ellátás miatt látogat egy idegen országba, ahol azonban annyi időt tölt el, mint egy vakáció esetében. Tehát egy olyan, egészségre irányuló cél ez, amit az utazó csak a turizmus eszközeivel tud megvalósítani. Ha az utazó motivációja a betegség megelőzése, akkor wellnessturizmusnak hívjuk, ha pedig a betegségből való kigyógyulás, akkor gyógyturizmusnak nevezzük. A wellnessturizmusnak viszont van élvezetes oldala is: a jóga, a sport és fitness, a szépség- és kényeztető kezelések, a rekreáció és a spirituális feltöltődés mind ide tartozik.

Vallási turizmus

Készülj fel, mert olyan információ következik, amire egészen biztosan nem számítottál! A vallási turizmus olyan utazókat takar, akiknek vallási, szakrális műemlékek, helyszín(ek) meglátogatása a célja, illetőleg vallási rendezvényen szeretnének részt venni. Természetesen idetartoznak a zarándokutak is. [...] Tehát ha Vatikánba, Jeruzsálembé, Mekkába, Lhászába, vagy a Gangesz partján fekvő Benáreszbe mész, és nem kulturális, hanem kifejezetten vallási célból utazol, akkor a vallási turisták táborát képviseled. Magyarországon is több ilyen zarándokhelyet találni, ilyen például Máriapócs, Máriabesnyő vagy a Fehérvárhoz közeli Bodajk, ahol a legendák szerint Szent László úgy állította meg a Székesfehérvár ostromára készülő pogányokat, hogy keresztet vetett rájuk. Bodajk vizének ezentúl gyógyerőt tulajdonítottak, több csodás gyógyulásról is szólnak a történetek.

Sportturizmus

A sportot űzők és a valamely sportágat kedvelők alkotják a sportturizmus közönségét. Az aktív sportturisták elsősorban sportolás miatt utaznak, mondjuk egy verseny miatt, vagy éppen azért, mert az adott sportág különleges körülményeket kíván. Hogy egy teljesen egyszerű példát említsek, a síelők elég népszerűek a sportturizmusban, de ugyanígy a golfozók is szívesen utaznak azért, hogy idegen pályán, új körülmények között tesztelhesék ügyességüket. A sportturizmus passzív résztvevőit képezik a nézők és a drukkerek, akik egy sportesemény miatt látogatnak külföldre, erre motiváló rendezvény lehet például az olimpia, a Forma-1, a foci (Európa-bajnokság, világbajnokság, Bajnokok Ligája) többek közt.

Gasztroturizmus

Akárcsak a kulturális turizmusnál, úgy a gasztroturizmusnál is egy adott helynek egy szó szerinti és átvitt értelmű szeletéért utazunk. Ez esetben viszont a látnivalók helyett inkább a helyi ízek és népszokások megismerése dominál. Az utazó célja lehet egy gasztronómiai rendezvényen, fesztiválon való részvétel, egy borvidék vagy éppen egy-egy gasztromúzeum, cukrászda, étterem meglátogatása és a helyi specialitások, ételek és italok megkóstolása. Például ebbe a típusba illik a Münchenben évről évre megrendezett, klasszikus bajor hagyományokat is felvonultató, de egyre inkább nemzetközi népünnepélyhez hasonlító Oktoberfest.

Különleges turizmus

A különleges turizmusba minden beletartozik, ami extrém vagy esetleg életveszélyes. Szóval, ha dzsungeltúrára készülsz az esőerdőbe, vagy az oroszlanok közé a sivatagba túlélőtúrára, akkor annak tudatában tedd, hogy ez már bizony a kalandturizmus része, ami a társadalomból való kiszakadás élményét hozza neked (és nem kevés rettegést). Ugyancsak a különleges turizmusba tartozik a szex-

turizmus is (na vajon ez mit takarhat?), aminek Amszterdam mellett legismertebb úti célja a thaiföldi Pattaya városa. Megemlítendő itt még a jelenleg eléggé gyerekcipőben járó úrturizmus is – bár ha a japánok behúznak az űrlift építésébe, ez is hamarosan népszerű utazási típus lesz, és légiesen könnyed napokat tölthetünk majd a Holdon.

Ezek tehát a szabadidőturizmus főbb típusai. Ezek alapján csupán egy kérdést kell feltenned magadnak, mielőtt belefognál az úti cél keresésébe: mivel szeretnéd eltölteni a szabadidődöt? Mivel tudsz igazán kikapcsolódni? Innentől kezdve a határ a csillagos ég – no meg a pénztárcád. Azért a Holdat egyelőre tartsd meg ott, ahova való, és inkább a földi szférában valósítsd meg kalandos álmaidat! Van még itt elég felfedezni való szépség.

Forrás: <http://fmc.hu/2016/09/27/utazok-es-uticelok-avagy-az-utazas-tipusai-a-turizmus-vilagnapjara/> [2019.11.27.], rövidített változat.

Szómagyarázat:

¹ elslisszol: észrevétlenül elmegey, eltávozik valahonnan

3. téma: Generációk

1. feladat

Több generáció egy munkahelyen

Írjon egy értekező fogalmazást!

Olvassa el az *Aktív Szemeszter* 2015. április–májusi számában megjelent *Egy fedél alatt az X, az Y és a Z generáció* című interjút, amely dr. Mészáros Arankával készült (1. melléklet)!

Írja meg **értekező fogalmazását** a következő feladatok figyelembevételével:

- **Foglalja össze** röviden a melléklet főbb gondolatait!
- **Hasonlítsa össze**, milyen lényeges különbségeket lát a szakember a különböző generációk között a munka világában!
- **Fejtse ki**, milyen előnyei, ill. hátrányai lehetnek különböző generációk együttműködésének egy munkahelyen egy pályakezdő fiatal számára!

Írjon 405–495 szó terjedelemben! Jelölje egyértelműen a bekezdéseket!

1. feladat / 1. melléklet

Generációk

Egy fedél alatt az X, az Y és a Z generáció

Sokféle társadalmi, gazdasági, ideológiai változás hat minden generációra, ezek határozzák meg mindennapjaikat, gondolataikat, problémáikat. A munkához való hozzáállásuk, képességeik is különbözőek attól függően, mikor születtek. Az X generáció (1965–1980 között születettek) már a multik világában kapott állást, az Y generáció (1980–1995 között születettek) a modern technika és az internet világában nőtt fel, a Z generáció (1995 után születettek) pedig már mobillal a kezében látta meg a napvilágot. Hogyan tudnak együtt dolgozni és kommunikálni egy cégen belül? Mi jellemzi a munkájukat? Mindezekről dr. Mészáros Arankát, a Szent István Egyetem Társadalomtudományi és Tanárképző Intézetének egyetemi docensét kérdeztük.

Interjú: Kürti Zenta

Miért fontos ismerni az X, az Y és a Z generáció kommunikációs szokásait egy HR-szakembernek?

dr. Mészáros Aranka: Jelenleg a munkahelyeken egyre több feszültség adódik az egyes generációk közötti hozzáállásbeli és kommunikációs különbözőségekből. Amennyiben megismerjük, hogy milyen jellegzetességei vannak az egyes generációknak, megfelelő módon tudunk reagálni rájuk. HR-esként kommunikációs téren is meg kell találnunk a „kulcsot” az egyes generációkhoz, például fontos tudnunk azt, hogy míg az egyik generáció minden probléma nélkül kimondja és fogadni is tudja a másik kritikáját, addig ez egy másik generáció számára gondot jelenthet. Szintén lényeges, hogy együtt tudjunk működni velük, ebben sokat segíthet az empátia és az érzelmi intelligencia.

Miben különbözik a három generáció munkavállalási attitűdje?

Az X generáció tagjai már a multik világában dolgoztak, így is-

merős számukra a túlterhelés. A szabályokat tartják, és a státusz, az anyagiak fontosak a számukra. A hatalmat és a tekintélyt általában tisztelik, csak indokolt esetben kérdőjelezzik meg. A digitális világ akkor jelent meg, amikor ők fiatalok voltak, jól használják a technikai vívmányokat. Ők még hagyják, hogy megmondják nekik, mit és hogyan csináljanak, szem előtt tartják a céges szabályzatokat, jól érzik magukat a vállalat szervezetében. Ezzel együtt képesek újra és újra megújulni, és tartani a mai felgyorsult életritmust. Az X generáció most van a teljesítőképesége csúcán, az ő tapasztalatuk, tudásuk, bölcsességük, munkafegyelmük és lojalitásuk olyan érték, amely a cégeket a legjobbak közé emelheti.

Az Y generáció tagjainak jó a problémamegoldó képessége, a technikai innovációkat gyorsan elfogadják, és szívesen megmutatnak minél többet magukból. Önmagukban bíznak és nem a körülöttük lévő kapcsolati hálóban. Nyíltabbak az idősebbeknél és fejlett az individualitásuk.

Jellemző rájuk a dinamizmus, a versengés, az eredményorientáltság, ugyanakkor az optimizmus és a konszenzusra való törekvés is. Nagy önbizalommal szállnak szembe a cégeknél kialakult, szerintük változtatásra érdemes, megkövült szabályokkal. Értékelik a csoportos teljesítményt, hisznek a közös erőfeszítésekben. Élvezni akarják a munkahelyet.

A Z generáció számára fontos az ingerekben gazdag környezet. A többi generációnál jobban képesek a megosztott figyelemre, ám a formalitásokat nem kedvelik. Innovatívak, kreatívak, és az interaktív tartalmakat szívesen alkalmazzák. Szeretik a gyors feladatmegoldásokat, fel tudják dolgozni a hirtelen érkező, nagy mennyiségű információt, viszont untatja őket az idősebbek megfontoltsága. Igényük van a munkahelyeken a szabadságra és az önmegvalósításra, az innovatív gondolatokra, szívesen építenek a nagyfokú önállóságot nyújtó, hitellességen alapuló, inspiratív vezetési stílusra. A Z generációnál a munkahelyek változtatása termé-

szetes. Kompromisszum nélkül odébbállnak, amikor csak szükségét érzik, nem ragadnak le egy vállalatnál, nem aggódnak amiatt, hogy nincs biztos fizetésük és egy stabil íróasztaluk valahol.

Hatékonyabbá teszi vagy inkább nehezíti a feladatvégzést és a kommunikációt, ha egy projekten, feladaton több generációnak kell együttműködni?

Mindkét eset előfordulhat. Amennyiben a generációk egymás másságát bosszantó, akadályozó tényezőnek élik meg, és azt

szeretnék, hogy „saját képükre” formálják a másik generációt, akkor konfliktusokkal terhelt lesz az együttműködés. Ha viszont felismerik: a másságra építeni lehet, és előnnyé fordítható, ha rájönnek arra, hogy a projekt egyes részeinek kimunkálásán az egyik, más részének megoldásán a másik generáció erősségei hasznosíthatóak (esetleg a „fordított szocializáció” is beindul, azaz a fiatalok is tanítómesterként hajlamosak működni, amit az idősebbek elfogadnak), akkor gyümölcsözővé válhat az együttműködés.

Lehet-e azt mondani, hogy valamelyik generáció a három közül „jobb” munkavállaló?

Véleményem szerint ilyen kijelentést nem tehetünk. Bizonyos feladatok megoldásában lehet jobb az X generációs munkavállaló, amikor például nagy tisztelettel kell bánni egyes feladatok kapcsán egy státusra érzékeny külföldi vezetővel, máskor viszont éppen a Z generációsok kreativitása, innovativitása, gyorsasága lehet célravezető. ■

Forrás: <http://docplayer.hu/332254-Hidepites-a-felsookatas-es-a-munka-vilaga-kozott.html> [2019.11.27.], 9–10. old.

Szómagyarázat:

¹ HR-szakember: a HR az angol human resources rövidítése, emberi erőforrást jelent. A HR-szakember a cégnél a dolgozók foglalkoztatásával kapcsolatos ügyekért felelős.

² munkavállalási attitűd: a munkavállaláshoz való hozzáállás

3. téma: Generációk

2. feladat

Nagyszülőkkel egy fedél alatt?

Írjon egy olvasói levelet!

Szituáció: Több generáció együttélése mindig aktuális téma. A *csaladhalo.hu* szerkesztősége ezért a negyedéves nyomtatott különszámában ezzel kapcsolatos olvasói leveleket is közöl. A mellékelt cikk elolvasása után ön úgy érzi, szeretné hozzáfűzni véleményét a témához.

Olvassa el Paulik András a *csaladhalo.hu* weboldalon 2011. június 20-án megjelent *Nagyszülőkkel egy fedél alatt?* című cikkét (1. melléklet)!

Írja meg **olvasói levelét** a következő feladatok figyelembevételével:

- **Hozza összefüggésbe** a szöveg főbb gondolatait saját tapasztalataival!
- **Értelmezze** a cikknek azokat a pontjait, amelyekhez hozzá kíván szólni!
- **Fejtse ki** a véleményét arról, milyen megoldást tart ideálisnak!

Írjon 315–385 szó terjedelemben! Jelölje egyértelműen a bekezdéseket!

2. feladat / 1. melléklet

Nagyszülőkkel egy fedél alatt?

Paulik András

A generációk együttélésének megvannak a maga pozitívumai és negatívumai is, melyeket személyesen is volt alkalmam megtapasztalni.

Nagymamámmal mindig is ugyanabban a társasházban laktunk, így születésemtől fogva életem meghatározó személye. A családomban mind a mai napig teljesen jól működik a dolog. Kisebb-nagyobb összezörrenések természetesen nálunk is vannak, de ez csak erősíti a családi köteléket. Mindenképp nagy segítséget jelentett a szüleim számára, hogy nagymamám bármikor, bármiben segítséget tudott nyújtani a nevelésünk folyamán. Gyerekkoromban is nagy előnyt jelentett, hogy volt kire bízni a gyereket. Hát még ma, amikor a munkahelyekről nehezen tudnak elszakadni a kisgyerekes anyukák, és a bölcsődei, óvodai férőhelyek száma is igencsak korlátozott. A nagyszülők elhozhatják a gyerekeket az oviból, suliból, ebéddel várhatják őket. A szülő ezalatt nyugodt lehet, hogy nem kallódik el a gyerek az utcán. Ki is kérdezhetné ki a legtökéletesebben a leckét délután, mint egy szerető nagyszülő? Az élettapasztalatok átadása sem hanyagolható el, amivel a nagyszülők rendelkeznek. Ugyanakkor a nagyszülők is fontosnak érezhetik magukat, nyugdíjba vonulásuk nem okoz akkora törést életükben. Különböző kutatások is bizonyítják, hogy azok az idősek, akik együtt élnek a gyerekeikkel, unokáikkal, sokkal jobb szellemi képességekkel rendelkeznek. Az egyedül élő idősek sokszor nem tudnak kivel beszélgetni, így jóval hamarabb jelentkeznek náluk a szellemi leépülés első jelei.

További pozitív hatás, hogy a család így plusz jövedelemmel rendelkezik, hiszen a nagyszülő, ha szükséges, be tud segíteni a számlák kifizetésénél.

Az éremnek két oldala van, így vannak a generációk együttélésének negatívumai is. Nehezen küszöbölhetők ki a generációk közötti felfogásbeli, életvitelbeli különbségek. A fiatalok nem szeretik, ha az idősebbek beleszólnak az életükbe és döntéseikbe. Mindenki a maga bőrén szeretné megtapasztalni döntéseinek káros következményeit. A feszültségek legnagyobb részét az okozza, hogy az idősebbek irányítani akarják a fiatalokat. Továbbá a család „külső tagjának”, azaz a menynek vagy a vejnek sem biztos, hogy felüdítő az apóssal és anyóssal lakni. A feleknek türelemmel kell egymás iránt lenni és a nagyobb súrlódásokat megbeszélni. Ha a fiatalok úgy veszik észre, hogy nincs jó hatással az együttélés a kapcsolatukra, még idejében lépniük kell.

Mindenképp megnehezíti az együttélést, ha annak oka csupán szükséghelyzet. Ilyen esetben hihetetlen nagy toleranciára és önfegyelemre van szükség mindegyik fél részéről. Cél a hirtelen jött helyzet orvoslása és megoldása.

Az együttélés megvalósítható külön élettér kialakításával is, mely egészségesebb megoldás a fiatal házaspárok számára. Ez elképzelhető ikerházban vagy családi ház megosztásával is. Ebben az esetben az együttélés jótékony hatásai erőteljesebben jelentkeznek.

Kedves olvasók, ti mit gondoltok? Könnyebb lenne az életetek, ha egy karnyújtásnyira élnének tőletek a szülők, nagyszülők?

